

خواردن لږ جټرنه کاندې؛ چېن نټوټوکان ناسنامی ځپان پاراستوو؟. نووسینی: هلمن علی

خواردن هرگز تڼیا پډاوستیپکی بایله لږی نښو، بڼکوو زمانه کی بډنگ و پاراو کمره کان بډر بڼی گرموگوپی ځپان و پاراستنی نږیتډریندکان بکاریده نن. لږ سرتاسری جیهاندا، بڼکان تڼیا بڼوټوټوکان ناسرڼو؛ بڼکوو خواردن بڼشکی سرکی ټو نږیتان ټو هر نټوټوټو لږ گڼی ژم ټایب ټیپکانیو، مټوو و کلتووری ځی بڼوټوکانی داهاتوو دگوازټو. بڼجر، هر ټوټوټوټو سمک تامی ټایب ټی ټی، بڼام پش ټوټی ژمکان دټست پڼ بکن، ټنگ و دنگکان وټ مژدډرکی ټاسته قین، هاتنی وټرز جټرنی کان ټادگڼی نن.

ټنگکان؛ ټو مژدډی پش بڼکان دگات

لږ ټوروپادا، جټرنه کان زږ پش کاتی ځپان دڼد میوانی ماټکان. چېند هفت ټی بڼر لږ هاتنی کریسمس (Joulu)، شارکانی فینلندا بڼووناکی تیشکډر (Joululot) دټازنڼو. یټک لږ دیمڼه سرنجاکشکان، دټرکوتنی “ټنتو”کان؛ ټو بوونډوټو ټفسانڼی کورټبنانی بڼ کټاو سوورکانیانو مژدډی ځشی دڼخشنو.

لږ وټرز جیاوازه کاندې، بازارټوکان دڼد ټاوټی کلتوور؛ لږ گڼشی برژاوی “کینکو” بڼزستان، ټا دگات شیرینی قاوی “مامی” (Mämmi) و هملک ټنگاوټنگکان بڼ بهار، هر موویان ټامادکارین بڼ پشوازی لږ میوانکی ټاریز.

سروشت لږ مږی فینلندیکان

فینلندیکان پڼوټیپکی قووټپان لږگڼ گڼانی وټرزکاندا هلمن:

فاپو (Vappu کی ټیار): لږ یاددا ځټک بڼ کټاوی سپی و خواردنډی “سیمما” و شیرینی “مونکی” پشوازی لږ توانډی بڼفر

دککڼ.

یوها نوس (Juhannus) جژنی ناوځاستی هاوین): ل درټترین ځی ساډا، ئاگری مزن دککڼو و ل ککڼار دریاچکان خریکی برژاندنی سسج دځبن.

یو لو (Joulu کریسمس): کاتک شار ب گرانیه نریتییکان پ دځبت، ژمی سرکی بریتییک ل گشتی برژاو و جځر ها خواردنی ناو فن (Laatikot).

ئوروپا: ل بځنی زنجفیلو تا ترلی بخت

ئمانیا ب بازارا ئفسانیهکانی کریسمس ناسراو ک بځنی ککی زنجفیل تیاندا باډست. ل ئیسپانیا، خواردنی ۱۲ دځنک تر لگ لځانی زنگی کاتژمړی ساری سا بوو ت نریت ب هځنانی بخت. سویسریه کانیس ل دوری مځک پځیری تواو (Fondue) کدځو، ل کاتکدا هځگارییکان ب "دځمی کځلرم" جژنکانیان دځازځو؛ خواردنک ک لکچوونکی سرسو هځنری لگ یا پراخی کوردو واریدا هځی.

کوردستان: دځنگی زیرک و تامی بځانی جژن

ل کوردستانیش، ځوځسمکان بځ دځنگ و ئاواز هځرگیز تځواو نابن. کاتک نځورز نرک دځتو، پش ئوی چیاکان ب ئاگر سوور بځشرن، دځنگی نمری حځن زیرک ب گرانیه "نځورز" ل هځموو ما کدا دځنگ دځداتو.

نځورز بځ یا پراخ تامکی نیی؛ یا پراخ لځر دا تځیا ژمک نیی، بځکوو هځمای ب بوژانوی سروشت. ل جژن ئاینیه کانیسدا، خواردنی برنج و شل (ب تایب فاسلیا یان قیسی) ل بځانی زوودا، بځکک و جش و خځشکی جیاواز بځو ځځ دځبځشت.

"ب من، هځر کاتک دځنگی حځن زیرک و بځنی شلی قیسی بځانی جژن تځک دځبن، کات ب چځند چرک یک اځوځست و دځگځو ب ناو ئامزی یادگارییکانی گځکی ئیسکان و سځیداوی پیر هځولر."

زما نکی هاو بځش

است گرانید کانی فینلندا، بانی
زنجی فیلی ئمانیا و ئاوازا کای
حسن زیرک ل کوردستان جیاوازن،
بام پیام کایان ی ک. خواردن و
ناریت کان ئو زمان جیهانیان ک
مرق کان، ل ه ر شو اندکی ئم ز ویی
بن، بی ی ک د گ ی ن و سنوور کان
د ب ز ن.

فرهنگی وشکان:

مونکی (Munkki): داتی فینلندی، ل ناو ن سوور د کر ت و و
ب ش کر داد پ شرت.

کینکو (Kinkku): گشتی انی برزاوی ب راز؛ ژمی س ر کی کریسمس
ل فینلندا.

سیما (Sima): خواردن و ی کی لیم ی گازداری فر ش، تایب ت ب
ج ژنی قاپو (ی کی ئ یار).

مامی (Mämmi): شیرینی کی قاوی ل ئاردی ج، ه مای ج ژنی
قیام ی ل فینلندا.